

STEFNA BSRB

SAMÞYKKT Á 45. ÞINGI BSRB 2018

BSRB

Stefna BSRB

© BSRB

Útgefandi: BSRB

Umsjón: Brjánn Jónasson
Hönnun, umbrot og ljósmyndir: Axel Jón Fjeldsted
Letur í meginmáli: Minion Pro 10/12 pt.
Prentun: Prentmet

www.bsrb.is / bsrb@bsrb.is

Reykjavík 2018

Efnisyfirlit

Almannatryggingar.....	5
Almannaþjónusta.....	6
Almannaöryggi.....	8
Atvinnumál.....	8
Efnahags- og skattamál.....	10
Heilbrigðismál.....	13
Húsnæðismál.....	15
Jafnréttismál.....	17
Kjaramál.....	20
Lífeyrismál.....	24
Menntamál.....	27
Starfsumhverfi starfsfólks í almannaðjónustu.....	29
Umhverfismál.....	30
Velferðarmál.....	31

Almannatryggingar

Snúa verður af braut aukinnar gjaldtöku fyrir þjónustu hins opinbera. Stefna stjórnvalda þarf að vera skýr varðandi það fyrir hvaða þætti velferðarþjónustunnar sé réttlætanlegt að innheimta sérstakt gjald fyrir.

Gera þarf grundvallarbreytingar á almannatryggingakerfinu þar sem litið er til starfsgetu einstaklinga en ekki örorku þeirra. BSRB krefst þess að dregið verði verulega úr tekjutengingu almannatrygginga og lífeyrisgreiðslna. Það er grundvallaratriði að lífeyrir tryggi elli- og örorkulífeyrisþegum mannsæmandi lífskjör. Einfalda þarf almannatryggingakerfið og hafa það skilvirkara og notendavænna.

Þeir sem hafa tök á og treysta sér til að vinna hlutastarf ættu að fá að gera það án skerðingar lífeyris. Aukinn sveigjanleiki í þá veru getur aðeins orðið til að bæta lífskjör og líðan fólks.

Mikilvægt er að fólki sé gert kleift að snúa aftur á vinnumarkaðinn eftir veikindi, slys eða önnur áföll. VIRK-starfsendurhæfingarsjóður hefur skilað umtalsverðum árangri í þeim efnum og ber að efla það góða starf enn frekar. VIRK hefur hjálpað miklum fjölda fólks að snúa aftur á vinnumarkaðinn og þannig aukið lýðheilsu, stuðlað að aukinni atvinnuþátttöku og sparað umtalsverða fjármuni.

Fjármunir sem varið er í starfsendurhæfingu skila sér margfalt til baka þegar þeir gera fólki kleift að taka þátt á vinnumarkaði á nýjan leik. Tryggja þarf að allir geti verið á vinnumarkaði þrátt fyrir skerta starfsorku og því mikilvægt að bæta aðstöðu og aðgengi vinnustaða í samræmi við sáttmála Sameinuðu þjóðanna. Hið opinbera ætti að sýna gott fordæmi og tryggja störf á sínum vegum fyrir einstaklinga sem eiga erfitt uppdráttar á vinnumarkaði. ■

Almannaþjónusta

Almannaþjónustuna ber að reka á samfélagslegum grunni af opinberum aðilum þar sem allir eiga jafnan rétt, óháð efnahag. Það er grundvallaratriði að svo verði áfram. Reynslan sýnir að velferðarþjófóðfélög verður ekki reist nema á gildum samvinnu og jafnaðar, gildum sem verkalýðshreyfingin hefur haldið á lofti frá öndverðu.

Opinber almannaðjónusta gegnir lykilhlutverki í uppbyggingu samfélagsins. Almannaþjónusta sem tryggir landsmönnum aðgang að meðal annars fyrsta flokks heilbrigðisþjónustu, félagsþjónustu, menntun og réttarvörslukerfi, þar með talið löggæslu og annarri öryggisþjónustu.

Slíkt er ekki hægt að tryggja nema almannaþjónustan sé í höndum hins opinbera sem skipuleggur, stýrir og fjármagnar hana á grundvelli jafnréttis. Þjónustuna þarf með öðrum orðum að skipuleggja þannig að þarfir allra landsmanna séu hafðar í huga en ekki miðað við greiðslugetu. Tryggja verður að lagarammi almannaþjónustunnar sé nægilega traustur til að veita henni vernd gegn markaðsvæðingu. Almannaþjónustuna á aldrei að reka á hagnaðargrundvelli heldur eiga almannahagsmunir og samfélagsmarkmið að vera í forgrunni.

Öflug almannaðjónusta byggir á faglegu og hæfu starfsfólki. Tryggja þarf að mönnun á vinnustað sé með þeim hætti að öryggi notenda og starfsmanna sé ekki hætta búin. Því er nauðsynlegt að hlúa að og veita starfsfólki almannaþjónustunnar tækifæri til að sækja sér aukna menntun og þjálfun. Með öflugri kjara- og mannauðsstefnu verður almannaþjónustan að eftirsóknarverðum vinnustað. ■

Almannaöryggi

Öflug löggæsla er ein af grunnstöðum velferðarsamfélagsins. Aukin skipulögð glæpastarfsemi kallar á stóreflda löggæslu. Skilgreina þarf mannaflapörf og fjárförf miðað við eðli og umfang verkefna. Það á að vera í forgangi stjórnvalda að fjölga þeim sem starfa í löggæslu og bæta nauðsynlegan búnað ásamt þjálfun og starfsþróunarmöguleikum þeirra.

Vegna samfélagsbreytinga er mikilvægt að efla löggæslu og landamæraeftirlit. Tryggja verður öryggi þeirra sem starfa við að vernda samfélagið, tryggja gott starfsumhverfi og grípa til fyrirbyggjandi aðgerða vegna aukningu á slysa- og veikindafjarveru. ■

Atvinnumál

Opinber vinnumarkaður er grunnstöð norræna velferðarkerfisins þar sem jafnrétti fólks er haft að leiðarljósi. Sterk almannaþjónusta er mjög árangursríkt jöfnunartæki og jafnframt mikilvægur hlekkur í atvinnulífinu sem skilar þjóðfélaginu miklum arði. Mikilvægt er að efla grunnþjónustu samfélagsins og byggja upp enn sterkari opinberan vinnumarkað sem er samkeppnisfær við hinn almenna vinnumarkað.

Innan almannaþjónustunnar starfa þúsundir í skólum, félags- og heilbrigðisþjónustu og víða eru konur í miklum meirihluta þessara starfa. Mikilvægt er að tryggja samkeppnishæf laun í þessum störfum. Stofnanir þurfa að fá fjármagn í samræmi við þá þjónustu sem þær eiga að veita.

Hátt atvinnustig er lykilforsenda þess að hægt sé að halda uppi velferðarkerfi

og því er brýnasta viðfangsefni stjórnvalda hvers tíma að búa svo um að sem flestir hafi tök á því að stunda vinnu. VIRK hefur á starfstíma sínum unnið mikilvægt starf við að undirbúa fólk sem fallið hefur af vinnumarkaði til að snúa aftur til starfa. Þjóðhagslegur ávinningur af starfi sjóðsins er gríðarlegur. VIRK hefur með starfi sínu stuðlað að aukinni lýðheilsu þjóðarinnar og á sama tíma sparað samfélaginu mikla fjármuni. Standa þarf vörð um hið öfluga starf sem nú fer fram hjá Virk starfsendurhæfingarsjóði. Mikilvægt er að atvinnurekendur, trúnaðarmenn og læknafræðingur stuðli að því að einstaklingar komist sem fyrst í þjónustu VIRK áður en veikindaréttur og önnur aðstoð er fullnýtt.

Stjórnvöld verða að leggja sitt af mörkum ásamt verkalýðshreyfingunni og fulltrúum atvinnurekenda og hlúa sem best að þeim sem af einhverjum ástæðum falla út af vinnumarkaði. Sérstaklega þarf að huga að langtíma-atvinnulausu fólki svo það einangrist ekki félagslega og efnahagslega.

Stjórnvöld geta aukið fjölbreytni á vinnumarkaði með því að huga betur að menntun sem miðast við þarfir atvinnulífsins. Traustur grundvöllur hefur verið lagður að fjölbreyttri atvinnustarfsemi með aukinni menntun. Þess vegna er mikilvægt að stuðla að frekari nýsköpun og hlúa að vaxtarsprotum. Nýjar og vaxandi atvinnugreinar á borð við ferðaþjónustu, upplýsingatækni og líftækni skapa mörg störf og eru nær undantekningarlaust gjalddeyrisskapandi. Einnig þarf að auka framleiðslu á innlendum matvælum með sjálfbærni að leiðarljósi. Með fjölbreyttu atvinnulífi og raunverulegri gjalddeyrissköpun fyrirtækja má draga úr líkum á stórfelldum örðugleikum í atvinnulífinu.

Styrkja verður stöðu landshlutanna svo þeir hafi aðdráttarafl fyrir fólk til búsetu og starfa. Styrkja verður uppbyggingu atvinnulífs og opinberrar þjónustu á landinu öllu. Verð á orku þarf að vera sambærilegt um land allt og sömuleiðis aðgengi að netsambandi. Leitast verður við að skapa ný opinber störf í öllum landshlutum í stað þess að flytja störf landshluta á milli. Reynslan sýnir að tilfærsla starfa á milli landshluta hefur bæði neikvæð áhrif á starfsfólk, starfsemi viðkomandi stofnunar og þjónustuna sem á að veita.

Markmiðið verkalýðshreyfingarinnar á alltaf að vera að auka lífsgæði og lífsgæði launafólks. Meginhlutverk hreyfingarinnar er að halda á lofti grundvallarkröfum um jöfnuð, réttlæti og samfélagslega ábyrgð sem mótsvar við arðsemiskröfur atvinnurekenda. ■

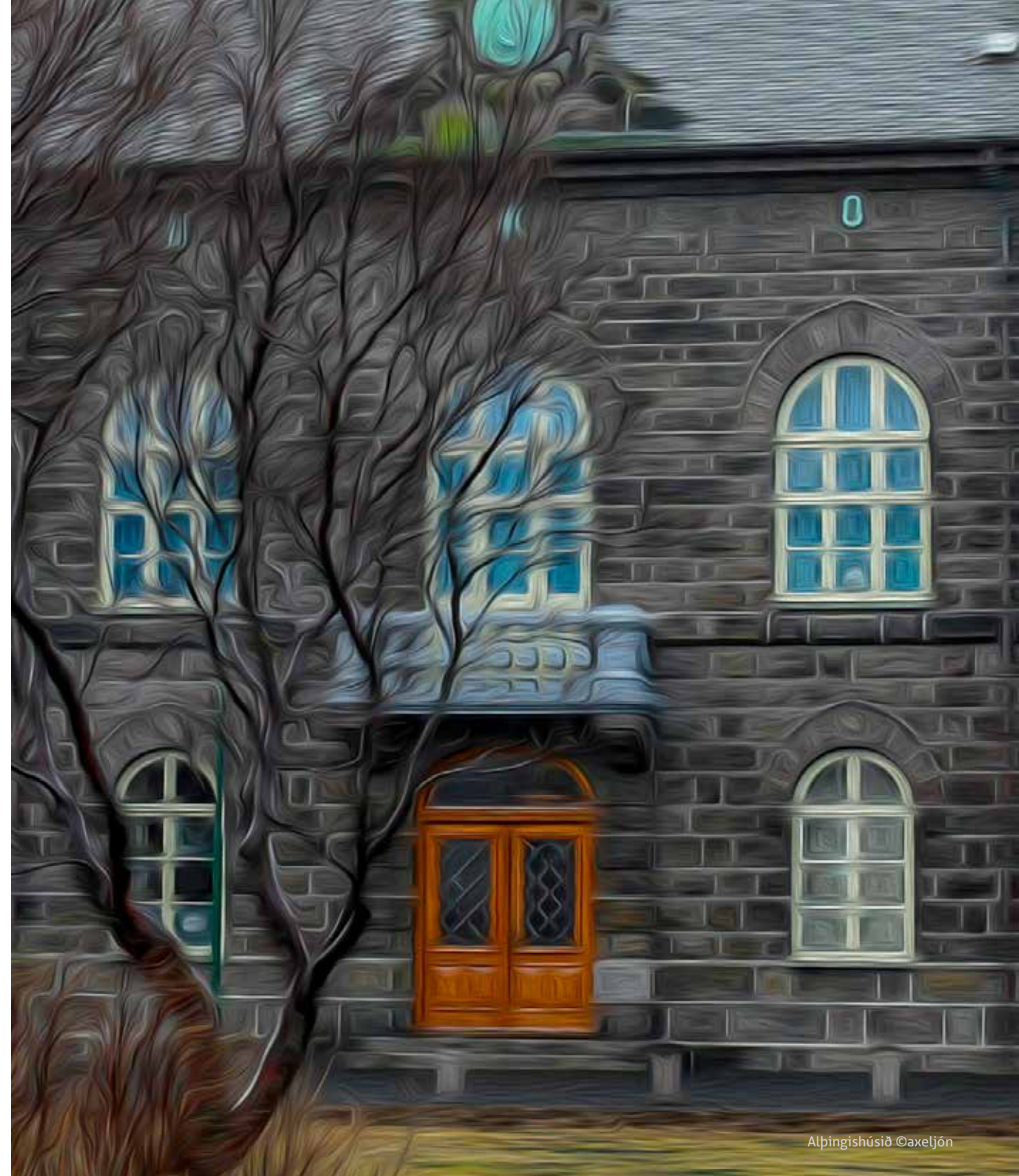
Efnahags- og skattamál

BSRB leggur áherslu á að skattkerfið sé nýtt sem jöfnunartæki. Reka á skattkerfið og um leið velferðarkerfið með því hugarfari að fólk greiði inn eftir eignum en taki út eftir þörfum. Þeir sem betur eru stæðir ættu að bera meiri byrðar en hinir sem verr eru staddir. Samstaða þarf að nást um þessa hugsun í rekstri hins opinbera og hafa samstöðu og jöfnuð fólks að leiðarljósi.

Mikilvægt er að álögur á þá sem minnstar hafa tekjurnar verði ekki of miklar. Skattbyrði fólks verður að taka mið af framfærslubyrði og vera réttlát. Draga þarf verulega úr gjaldtöku í velferðarkerfinu en vaxandi greiðsluþátttaka launafólks til dæmis í rekstri heilbrigðiskerfisins er óásættanleg. Skoða skal hvort taka beri upp stig lækkandi persónuafslátt til að ná meðal annars því markmiði að skattleysismörk nálgist grunnframfærslu.

Koma verður til móts við fjölskyldufólk með endurskoðun á fyrirkomulagi barnabóta og hækka greiðslur til barnafólks.

BSRB er fylgjandi þrepaskiptingu í skattkerfinu en slíkt fyrirkomulag verður að taka mið af skerðingum bótamegin. BSRB krefst þess að dregið verði verulega úr tekjutengingu bóta og lífeyrisgreiðslna. Jaðarskattar eru íþyngjandi og leggjast mjög misjafnlega á fólk eftir eignum og aðstæðum. Reglur skattkerfisins verða að gilda um alla og stórauka þarf eftirlit með ólögmetri atvinnustarfsemi.

BSRB varar við því að aðgerðir sem settar eru fram í nafni einföldunar á skattkerfinu leiði í reynd til hærri álaga á launafólk. Mikilvægt er að kjör heimilanna séu lögð til grundvallar öllum breytingum á skattkerfinu en ekki óljósar hugmyndir um einföldun skattkerfisins.

BSRB krefst þess að fjármagnstekjuskattur og arður sé meðhöndlaður eins og tekjuskattur. Þá hafnar bandalagið alfarið öllum hugmyndum um skattlagningu inngreiðslna séreignarsparnaðar.

BSRB er hlynnt auðlindaskatti og telur að greiða eigi fyrir nýtingu auðlinda, hverjar sem þær eru. Bandalagið leggur þó áherslu á að auðlindir verði í almannaeigu en ekki í eigu einkaaðila ■

Heilbrigðismál

Jafnt aðgengi allra að heilbrigðisþjónustu, óháð efnahag, stuðlar öðru fremur að auknum jöfnuði fólks og við því fyrirkomulagi ber ekki að hrófla. BSRB leggst alfarið gegn markaðsvæðingu heilbrigðisþjónustu og gjaldtöku sem byggir á hagnaðarsjónarmiðum.

Endurskoða verður gjaldtöku fyrir ýmsa þætti heilbrigðisþjónustu til að stuðla frekar að jöfnu aðgengi fólks að heilbrigðisþjónustu. BSRB vill sporna við gjaldtöku innan heilbrigðiskerfisins. Heilbrigðiskerfi Íslendinga á að veita hverjum sem þarf á aðstoð að halda alla þá þjónustu sem völ er á án tilkostnaðar fyrir viðkomandi.

Endurskoða þarf aukna þátttöku almennings í að greiða fyrir nauðsynleg lyf. Það er forgangsverkefni stjórnvalda að auka greiðsluþátttöku hins opinbera vegna lyfja. Veikindi valda tekjumissi ofan á aðra erfiðleika og því ætti það að vera grunnréttur þeirra sem veikir eru að fá lyf við hæfi án mikils kostnaðar fyrir viðkomandi. ■

BSRB krefst þess að sú mismunun sem viðgengst milli einstaklinga vegna eðlis og uppruna sjúkdóma þeirra, raskana og kvilla verði leiðrétt. Sem dæmi má nefna andleg veikindi, fíknisjúkdóma, stoðkerfissjúkdóma, tannsjúkdóma auk ferðakostnaðar og kostnaðar vegna hjálpartækja.

Huga verður að jafnræði til heilbrigðisþjónustu eftir búsetu. Hið opinbera verður sem dæmi að taka ríkari þátt í ferðakostnaði fólks sem búsetu sinnar vegna hefur ekki sama aðgengi að heilbrigðisþjónustu og aðrir. Afar brýnt er að stórefla utanspítalaþjónustu, sjúkraflutninga og sjúkraflug og tryggja þar með að slík þjónusta sé ætíð til staðar í hinum dreifðu byggðum.

Góð heilsa landsmanna er þjóðhagslega hagkvæm. Hið opinbera á að reka heilbrigðiskerfið á réttlátan hátt fyrir skattfé landsmanna. Kerfið á að vera skilvirk og tryggja öllum jafnan aðgang að fyrsta flokks þjónustu. Þetta er mikilvægur þáttur þess að viðhalda öryggi og lífsgæðum fólksins í landinu. Forsenda þess er að tryggt verði að fjöldi starfsfólks sé í samræmi við þá kröfu sem gerð er til þjónustunnar ásamt góðu starfsumhverfi. ■

Húsnæðismál

Öruggt húsnæði, hvort sem um er að ræða leiguhúsnæði eða séreign, eru mannréttindi. Brýn nauðsyn er að bregðast við framboðsskortri og tryggja þarf öllum húsnæði á jafnréttisgrundvelli.

Það á að vera forgangsverkefni stjórnvalda að húsnæðiskostnaður verði lækkaður og tryggt verði nægilegt framboð á húsnæði svo að fólk hafi raunverulegt val um hvort það eigi eða leigi húsnæði. Stefna stjórnvalda í húsnæðismálum verður að byggja á því að húsnæðiskostnaður verði ekki meiri en þriðjungur af ráðstöfunartekjum og vaxtakjör fasteignalána verði viðráðanleg. Vaxtakjör hér á landi eiga að vera sambærileg við vaxtakjör hjá nágrannalöndum okkar.

Auka verður stofnframlög til félaga sem hafa það að langtímamarkmiði að byggja, eiga og hafa umsjón með leiguhúsnæði og eru rekin án hagnaðarsjónarmiða. Reisa verður húsnæði sem miða sérstaklega að þörfum leigjenda. Sérstaklega ódýrara og hagkvæmara húsnæði víða um land. Hentugt leiguhúsnæði myndi stuðla að því að leigumarkaðurinn verði hagkvæmari valkostur en hingað til og þannig stuðla að því að gera leiguformið að raunverulegum valkosti í búsetumálum á Íslandi. ■

Jafnréttismál

BSRB skal standa vörð um að stjórnvöld og atvinnurekendur vinni markvisst að jafnrétti með því að tryggja jöfn tækifæri og jafna möguleika fólks af öllum kynjum á vinnumarkaði. Sérstaklega þarf að tryggja jafna stöðu og möguleika með tilliti til fötlunar, skertrar starfsgetu, aldurs, kynhneigðar, kynþjáningar, kynvitundar, kyneinkennis, litarháttar, trúar, lífsskoðunar, tungumáls, búsetu, þjóðernisuppruna, félagslegrar stöðu eða efnahags. Þá skal bandalagið sérstaklega vinna að valdeflingu jaðarsettra hópa.

Jafnrétti skal haft að leiðarljósi í allri starfsemi BSRB. Bandalagið skal bjóða upp á öfluga jafnréttisfræðslu til aðildarfélaganna og félagsmanna, stuðla að því að allir vinni að þessu mikilvæga hagsmunamáli launafólks og að unnið sé í samræmi við þær reglur sem gilda um öryggi og jafnrétti á vinnumarkaði og í félagsstarfi.

Staða kynjanna á vinnumarkaði

Mikil kynjaskipting er helsti orsakavaldur launamunar kynjanna þar sem í fjölda starfsstétta er annað kynið í afgerandi meirihluta. Kynbundið náms- og starfsval leiðir af viðhorfum samfélagsins um hlutverk kynjanna og þeirra staðalímynda sem ríkja um stelpur og stráka, konur og karla. Atvinnuþátttaka kvenna er mjög há á Íslandi en rúmlega þriðjungur kvenna er í hlutastörfum vegna þess að þær axla meginábyrgð á fjölskyldu- og heimilisstörfum. Þá eru konur að jafnaði að minnsta kosti fjórfalt lengur frá vinnumarkaði í kjölfar barneigna heldur en karlar vegna fæðingarorlofstöku og brúun umönnunarþilins fram að tryggri dagvistun. Það hefur verulega neikvæð áhrif á tekjur og starfsþróunarmöguleika kvenna. Loks er mikill munur milli kvenna og karla þegar kemur að valda- og áhrifastöðum þar sem hallar verulega á konur. Grípa verður til aðgerða á hverju sviði fyrir sig til að útrýma aðstöðumun kynjanna og jaðarsettra hópa á vinnumarkaði.

Fjölskylduvænt samfélag

Til að byggja upp fjölskylduvænt samfélag telur BSRB mikilvægt að í allri opinberri stefnumörkun og fjárhagsáætlanagerð sé unnið markvisst að jafnrétti í launum sem ólaunum störfum. Tryggja þarf jafnréttisfræðslu á öllum skólastigum og á vinnumarkaði. Nauðsynlegt er að stefna stjórnvalda hafi samþættingu fjölskyldu- og atvinnulífs að leiðarljósi. Samhliða vinnu við að eyða launamun kynjanna verður að jafna möguleika foreldra til að sinna umönnun barna sinna og auka möguleika þeirra til að verja gæðatíma með fjölskyldunni.

Fæðingarorlof og dagvistun

Brýnt er að lengja fæðingarorlofsrétt foreldra á vinnumarkaði í samtals 24 mánuði sem skipt er jafnt milli foreldra, samhliða því sem hámarksgreiðslur í fæðingarorlofi verði hækkadar og greiðslur sem samsvari lágmarkslaunum verði óskertar. Tryggja þarf réttindi barna þannig að einstæðir foreldrar fái fullan rétt til fæðingarorlofs. Veikist foreldrar í fæðingarorlofi skulu þeir eiga rétt á uppbót á fæðingarorlofi og endurskoða þarf viðmið greiðslna hjá foreldrum sem eiga börn með stuttu millibili. Þá er mikilvægt að verðandi foreldrum standi til boða fræðsla og stuðningur. Jafnframt þarf að lögfesta rétt barna til öruggar gjaldfrjálsrar dagvistunar af hálfu hins opinbera strax að loknu fæðingarorlofi foreldra.

Efling fæðingarorlofsins er mikilvæg aðgerð til að tryggja jafna möguleika foreldra til samveru með barni sínu og jafnréttis kynjanna á vinnumarkaði. Það mun stuðla að því að fjarvera foreldra frá vinnumarkaði vegna barneigna verði jafn löng og áhrifin af tímabundnu brotthvarfi af vinnumarkaði þau sömu.

Stytting vinnuvikunnar

Stytting vinnuvikunnar er grundvallarkrafa BSRB og mikilvægur liður í því að búa til fjölskylduvænna samfélag sem grundvallast á samþættingu fjölskyldu- og atvinnulífs. Lögfesta þarf styttingu vinnuvikunnar í 35 stundir í dagvinnu og að vinnuvika vaktavinnufólks verði 80% af vinnutíma dagvinnufólks án launaskerðingar.

Styttari vinnuvika leiðir til betri starfsánægju og aukinna afkasta, minni streitu vegna samþættingu fjölskyldu- og atvinnulífs, bættrar heilsu og aukinnar vellíðunar. Hún stuðlar einnig að auknu jafnræði í ábyrgð á heimilis- og umönnunarstörfum, aukningu á atvinnuþátttöku kvenna og að konur leiti síður í hlutastörf vegna fjölskylduábyrgðar.

Sveigjanleiki í starfi

Nauðsynlegt er að taka til skoðunar samspil atvinnulífs, skóla og heimilis með það að leiðarljósi að draga úr árekstrum og álagi á fjölskyldufólk. Fjölskyldufólk þarf að hafa meiri sveigjanleika í starfi til þess að samþætta atvinnu og fjölskyldulíf, til dæmis með launum frídögum til að koma til móts við vetrarfrí, starfsdaga og lokanir skóla. Samhliða þessu þarf að taka til skoðunar lengd vinnudags barna svo sem að heimanámi verði lokið á skólatíma og samfellu milli skóladags og tómstundastarfs. Mikilvægt er að atvinnurekendur axli ábyrgð og stjórnvöld, fulltrúar atvinnulífs og skóla klári það samtal sem þarf að eiga sér stað til að koma í veg fyrir síendurtekna árekstra af þessum toga.

Veikindi barna og náinna ættingja

Miklu máli skiptir að launafólk geti brugðist við hinum ýmsu aðstæðum sem geta komið upp í einkalífi og hafi rétt til fjarvista frá vinnu vegna alvarlegra langvarandi veikinda barna án skerðingar á launum. Hið sama gildir um aukningu á réttindum til fjarvista vegna veikinda barna með tilliti til fjölda þeirra og vegna foreldra, maka eða annarra náinna ættingja eða fjölskylduaðstæðna. Slík samþætting leiðir til aukinnar starfsánægju, bættrar frammistöðu, aukinna afkasta og minni starfsmannaveltu.

Kynbundin og kynferðisleg áreitni

Uppræta þarf kynbundna áreitni, kynferðislega áreitni og ofbeldi en rót þeirrar meinsemdar er misrétti og valdaójafnvægi kynjanna og jaðarsetning annarra kynjadrá hópa. Reynslan sýnir að jöfn staða og jafnir möguleikar allra innan vinnustaða koma ekki af sjálfu sér. Það þarf þekkingu, vilja og aðgerðir til að ná

fram breytingum á þessu sviði. Samkvæmt jafnréttis- og vinnuverndarlögum bera atvinnurekendur ríka ábyrgð til að gera sérstakar ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir að starfsfólk eða skjólstæðingar verði fyrir kynferðislegri eða kynbundinni áreitni eða öðru ofbeldi á vinnustað. Góð stjórnun og markviss samþætting jafnréttissjónarmiða með sérstakri áherslu á að uppræta valdamisræmi í hvers kyns ákvörðunartöku er lykillinn að því að áreitni og ofbeldi eigi sér ekki stað. Við verðum öll að taka þátt til að raunveruleg breyting á viðhorfum og menningu eigi sér stað. ■

Kjaramál

Allt launafólk á rétt á mannsæmandi launum fyrir vinnu sína. BSRB telur Grundvallaratriði að launamunur milli hins opinbera og hins almenna vinnumarkaðar verði jafnaður samanber samkomulag um lífeyrismál frá 19. september 2016. Launakannanir hafa sýnt að launamunur á milli markaða sé um það bil 17 prósent. Þá verður áfram að vinna að hækkun lægstu launa. Grundvallaratriði er að launafólk geti lifað af dagvinnulaunum því augljóst er að fyrr verður ekki sátt um kjaramál í þessu landi. Draga þarf úr yfirvinnu, enda leiðir minna vinnuálag til þess að afköst starfsfólks aukist hlutfallslega. Stefna ber að afnámi yfirvinnuskyldu úr lögum og kjarasamningum, nema að almannahagsmunir séu í húfi.

Lögfesta þarf styttingu vinnuvikunnar í 35 stundir í dagvinnu og að vinnuvika vaktavinnufólks verði 80% af vinnutíma dagvinnufólks án launaskerðingar.

BSRB telur það forgangsmál að bæta stöðu tekjulægri fjölskyldna. Tryggja þarf að öll börn búi við örugga fjárhagslega afkomu, búi við búsetuöryggi og hafi tækifæri til íþrótt- og tómstundaiðkunar. Samfélag jafnaðar verður ekki byggt nema allar fjölskyldur geti boðið börnunum sínum upp á sambærileg tækifæri óháð efnahag og búsetu. Mikilvægt er að efla almenningssamgöngur og gera þær ódýrari.

BSRB krefst þess að sérstök launaþróunartrygging verði lögfest eða sett í kjarasamninga opinberra starfsmanna en megintilgangur hennar er að tryggja samræmi í launaþróun á milli almenna og opinberra vinnumarkaðarins. Unnið verði að sátt á milli stéttarféлага innan BSRB um útfærsluna. Þannig telur BSRB að opinberir starfsmenn muni njóta launahækkana sem eru umfram umsamdar launahækkanir í kjarasamningum auk þess sem upptaka launaþróunartryggingar ætti að leiða til aukins stöðugleika á vinnumarkaði.

Að mati BSRB er það forgangsverkefni stjórnvalda, atvinnurekenda og verkalyðshreyfingarinnar að tryggja jafnrétti í launum óháð stöðu með tilliti til fötlunar, skertrar starfsgetu, aldurs, kynhneigðar, kyntjáningar, kynvitundar, kyneinkenna, kynþáttar, trúar, tungumáls, búsetu, stjórnámálaskoðana, þjóðernisuppruna, félagslegrar stöðu eða efnahags. Allar rannsóknir sýna fram á að launamunur kynjanna er enn til staðar sem birtist í lægri atvinnu- og ævitekjum kvenna. Söguleg og menningarleg áhrif hafa leitt til þess að störf í þágu barna og í heilbrigðisþjónustu eru metin til lægstu launa samfélagsins ásamt öðrum störfum þar sem konur eru í meirihluta.

Gripa þarf til sérstakra aðgerða til að útrýma launamuni sem stafar af kynskiptum vinnumarkaði. Þær aðgerðir eiga að hafa það að leiðarljósi að leiðréttu skakkt verðmætamat starfa þar sem meirihluti starfsmanna eru konur. Þá er jafnlaunastaðallinn mikilvægt tæki til að auka gegnsæi og gæði í launaákvörðunum.

BSRB krefst þess að bannað verði að skikka fólk í launalaust leyfi ef starfskrafta þess er ekki þörf svo sem vegna sumarlokana. ■

Lífeyrismál

Lífeyrskerfi Íslendinga stendur á sterkum grunni byggðum á þremur stöðum: Opinberu almannatryggingakerfi, atvinnutengdum lífeyrissjóðum með skylduaðild og frjálsum lífeyrissparnaði. Styrkur íslenska kerfisins felst að stórum hluta í sjóðsöfnun en með því er átt við að eignir eru lagðar fyrir jafnóðum og réttinda er aflað til greiðslu lífeyris síðar. BSRB leggur ríka áherslu á að við þessu fyrirkomulagi verði ekki hróflað.

BSRB krefst þess að dregið verði verulega úr tekjutengingu almannatrygginga og lífeyrisgreiðslna. Mikilvægt er að launafólk sem greitt hefur í lífeyrissjóði alla starfsævina sjái þess stað í afkomu sinni þegar kemur að starfslokum.

BSRB krefst þess að þær stéttir sem þurfa að hætta að vinna fyrr, til dæmis vegna álags í starfi, fái rétt til snemmtöku lífeyris sem fjármagnað verður sérstaklega með hærra mótframlagi atvinnurekanda í lífeyrissjóð. BSRB fer einnig fram á að alþingi breyti lögum og lagi útfærslu varúðarsjóðs A-deildar til samræmis við samkomulag um lífeyrismál frá 16. september 2016.

Meðferð tilgreindrar séreignar hjá lífeyrissjóðum opinberra starfsmanna verði í samræmi við meðferð hennar á almennum vinnumarkaði. ■

Menntamál

BSRB leggur áherslu á jafnrétti til náms óháð aðstæðum og leggst bandalagið gegn því að skólagjöld, hvaða nafni sem þau nefnast, séu lögð á í opinberum menntastofnunum. Námsgagnakostnaður við skyldunám á að greiðast alfarið úr sameiginlegum sjóði.

Hornsteinn hvers samfélags eru jöfn tækifæri til menntunar og fræðslu við hæfi að skyldunámi loknu. Menntun leiðir til jafnari tækifæra, framfara og herra atvinnustigs landsmanna. Hún skilar sér í aukinni verðmætasköpun, auknum tekjum og leggur grunn að virkni og lengri veru fólks á vinnumarkaði. Menntun stuðlar að velferð og auknum tekjum fyrir hið opinbera og landsmenn alla.

BSRB leggur áherslu á að bandalagið og aðildarfélög þess séu virkir þátttakendur í umræðu og ákvörðunartöku um þróun og framvindu menntunar og fræðslu í landinu, jafnt í formlega og óformlega skólakerfinu.

BSRB, sem einn af aðilum vinnumarkaðarins, ber ríka ábyrgð á stefnumótun menntunar gagnvart stjórnvöldum. Nauðsynlegt er að ríki og sveitarfélög setji sér menntastefnu í ljósi breyttra atvinnuhátta og tæknivæðingar í góðu samstarfi við BSRB og aðildarfélög þess. Endurskoðun laga um framhaldsfræðslu er mikilvægur þáttur í því að auka fræðslumöguleika fólks á vinnumarkaði.

Tryggja þarf að fagháskólanám verði fjármagnað af hinu opinbera og verði sjálfsagður hluti af formlega skólakerfinu. Sjóðakerfi og opinber fjárframlög til hins óformlega skólakerfis, framhaldsfræðslunnar sem gjarnan er nefnd fimmta stoð menntakerfisins, verður að duga til að standa undir framsæknu starfi fræðslusetra, símenntunarmiðstöðva og Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins.

BSRB leggur áherslu á gildi og mikilvægi menntunar og beitir sér fyrir því að stjórnir aðildarfélaganna, starfsmenn og þeir sem gefa kost á sér til félagsstarfa fái þá fræðslu og menntun sem nauðsynleg er.

BSRB styrkir aðildarfélagin í því mikilvæga verkefni að hækka menntunarstig félagsmanna sinna í samstarfi við atvinnurekendur. BSRB vill leggja sérstaka áherslu á að auka tækniþekkingu og tölvulæsi í takt við óskir félagsmanna og þarfir vinnumarkaðarins.

BSRB leggur áherslu á að félagsmenn aðildarfélaganna geti þróað starfshæfni sína og menntað sig þannig að þeir verði eftirsóknarverðir á vinnumarkaði alla sína starfsævi. Nauðsynlegt er að tryggja möguleika félagsmanna til að sækja sér starfs- og símenntun samhliða störfum sínum án launaskerðingar. BSRB vill beita sér fyrir því að námsleyfi verði sjálfsgættur réttur félagsmanna aðildarféлага BSRB. Slík réttindi þurfa að vera tryggð með kjarasamningum en samræmd á milli félaga.

BSRB vill tryggja jafnt aðgengi félagsmanna aðildarféлага að raunfærnimati og náms- og starfsráðgjöf með aukinni kynningu og upplýsingagjöf til að ná til þeirra sem hafa minnstu formlegu menntunina. Þá leggur bandalagið ríka áherslu á að bæði ríki og sveitarfélög komi að uppbyggingu og rekstri fræðslusetra á sviði endur- og símenntunar sem hafa það hlutverk að greina og hanna menntunarleiðir fyrir félagsmenn aðildarféлага BSRB, þeim að kostnaðarlausu. Starfs- og símenntunarmál verða að vera forgangsmál BSRB enda kallar vinnumarkaður framtíðarinnar á nýja hæfni og nýja hugsun.

BSRB telur nauðsynlegt að styrkja stöðu verk- og starfsnáms samhliða hefðbundnu bóknámi. Þannig þarf að styrkja hlutverk þeirra starfsgreinaráða sem fjalla um þau störf sem félagsmenn aðildarféлага BSRB sinna og búa ráðunum starfsaðstæður sem tryggja að þau geti sinnt hlutverkum sínum af metnaði. Þá þarf að styrkja Vinnustaðanámssjóð og tryggja aðgengi félagsmanna aðildarféлага BSRB að honum. ■

Starfsumhverfi starfsfólks í almannaþjónustu

Hlutverk starfsfólks í almannaðjónustu er að veita mikilvæga og lögbundna þjónustu þar sem hagsmunir almennings eru hafðir að leiðarljósi. Tryggja þarf samhæfingu í þjónustunni og að vinnustaðir og störfin þróist í samhengi við samfélagið.

Til að tryggja öfluga og góða almannaðjónustu er mikilvægt að starfsmenn búi alltaf við besta mögulega starfsumhverfi, þar sem þekking, gagnkvæm virðing, fagmennska og starfsánægja er höfð að leiðarljósi. Skapa skal svigrúm og tækifæri fyrir starfsmenn til að þróa hæfni sína og þekkingu með öflugri símenntun og búa þeim vinnuaðstæður sem gera þeim kleift að sinna starfi sínu á faglegan og vandaðan hátt. Í starfsþjálfun skulu starfsmenn vera á launum.

Mikilvægt er að marka skýra mannauðsstefnu þar sem saman fara hagsmunir starfsmanna og stofnunar eða fyrirtækis. Styrkja þarf samband stjórnenda og starfsmanna meðal annars með reglulegum starfsmannasamtölum og mikilvægt er að tryggja samvinnu stjórnenda og starfsmanna um skipulag og þróun vinnustaðarins. Skýr starfslýsing þarf alltaf að vera til staðar. Tryggja þarf að þeir sem hafa mannaforráð hafi þekkingu og menntun til að geta sinnt sínu hlutverki gagnvart starfsmönnum sínum.

Gera þarf reglulega heildarúttekt á starfsháttum vinnustaða og aðbúnaði launafólks. Gera þarf reglulega áhættumat og fylgja því eftir. Sérstaklega þarf að skoða vinnutilhögun og vinnuaðstöðu vaktavinnufólks, tryggja að lög um lögbundinn hvíldartíma séu virt, að mönnum sé næg og sjá til þess að álag á starfsfólk sé hóflegt.

Sveigjanleiki og samhæfing vinnu og einkalífs á ávallt að vera í fyrirrúmi til að stuðla að fjölskylduvænna samfélagi og koma í veg fyrir álag og streitu.

Upplýsa þarf starfsfólk um allar fyrirhugaðar breytingar sem varða stöðu starfsfólks í almannajónustu, svo sem breytingar á stofnanaumhverfi. Slíkar breytingar verður að vinna með faglegum hætti og í samráði við starfsmenn og stéttarfélög. Þannig er hægt að tryggja nauðsynlega sátt og að þekking, reynsla og hæfni starfsfólks glatist ekki. Óvissa um starfið, svo sem vegna gerviverktöku og lausráðninga veldur kulnun og streitu. ■

Umhverfismál

Umhverfisvernd og sjálfbær nýting auðlinda þarf að njóta öflugs stuðnings stjórnvalda, verkalyðshreyfingarinnar, atvinnulífsins og alls almennings. Tryggja þarf að auðlindir landsins verði í almannaeigu og aðgangur allra að hreinu drykkjarvatni sé tryggður.

Tryggja þarf að nýting náttúruauðlinda verði sjálfbær og að sem víðtækust sátt ríki um nýtingu þeirra.

BSRB telur mikilvægt að tryggja að allt grunnvatn sé í almannaeigu og afnema vatnalögin frá 2011 sem vinna gegn því markmiði.

BSRB vill vera umhverfisvænt bandalag bæði í orði og á borði og skuldbindur sig til þess að vinna með markvissum hætti að innleiðingu Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna í umhverfismálum. Þá skuldbindur bandalagið sig til að hafa umhverfissjónarmið ávallt að leiðarljósi í sínu starfi.

BSRB mun beina áherslum sínum til stjórnvalda, atvinnurekenda og síðast en ekki síst aðildarfélaganna með samstarfi og öflugu fræðslustarfi.

Bandalagið leggur áherslu á að atvinnurekendur geri starfsfólki kleift að nota vistvæna samgöngumáta á leið í og úr vinnu og í vinnutíma, til dæmis

með því að bjóða starfsfólki samgöngustyrki og/eða aðgang að vistvænum farartækjum.

BSRB gerir þær kröfur að atvinnurekendur sjái til þess að starfsfólk búi við umhverfisvænar vinnuaðstæður í starfi sínu. ■

Velferðarmál

Öflugt velferðarkerfi tryggir samfélag jafnaðar og sanngirni. Eitt af meginhlutverkum hins opinbera er að halda uppi öflugu velferðarkerfi þar sem landsmönnum óháð búsetu er tryggð örugg framfærsla, heilbrigðis- og félagsþjónusta, menntun og réttarvarsla. Velferðarkerfi þar sem öllum er tryggður aðgangur að framúrskarandi þjónustu án tillits til greiðslugetu. Velferðarkerfið á að fjármagna úr sameiginlegum sjóðum landsmanna. ■

Berserkjahraun. ©axeljón

